

Obstacles to Progress in Women's Sports in East Azerbaijan Province

Mahta Eskandarnejad¹, Safiye Ebrahimi^{2*} , Zahra Hoseinzadeh³

¹ Associate Professor, Department of Motor Behavior, Faculty of Physical Education and Sport Science, Tabriz University, Tabriz, Iran.

² MA, Department of Physical Education and Sport Science, Technical and Vocational University (TVU), Tehran, Iran.

³ PhD student, Department of Motor Learning, Faculty of Physical Education and Sport Science, Tabriz University, Tabriz, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 04.21.2021

Revised: 05.18.2021

Accepted: 05.30.2021

Keyword:

Problems
Women's sports
Individual barriers
Interpersonal barriers
Structural barriers

*Corresponding Author:

Safiye Ebrahimi

Email:

ebrahimi.safiye@gmail.com

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the obstacles to the advancement of women's sports in East Azerbaijan Province. This study comprised of a descriptive-survey and field research. The statistical population of the study consists of all women in the age range of 25 to 64 years in East Azerbaijan Province using cluster sampling. The statistical population was divided into five geographical regions in East Azerbaijan Province: central, northwest, northeast, southwest and southeast regions. The total survey sample numbered 384 people which was determined through Cochran's formula. A standard Keshtgars questionnaire was used to measure factors preventing women's participation in sports. To analyze the data, descriptive and inferential statistics were used using ANOVA analysis of variance ($P < 0.001$) with the help of SPSS software version 25. The findings showed that there is a significant difference between the rate of problems facing women's sports in large cities, small towns and villages of the province ($F = 130.99$). Women in Tabriz city faced structural barriers alone ($F = 173.56$) while individual barriers ($F = 229.54$) to some extent lead were the problems faced by women in small towns. For rural women however, interpersonal problems ($F = 473.65$) were the main reasons for non-participation in sports.

موانع پیش‌روی ورزش زنان در استان آذربایجان شرقی

مهتا اسکندرنژاد^۱، صفیه ابراهیمی^{۲*} ID، زهرا حسین زاده^۳

- ۱- دانشیار، گروه رفتار حرکتی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزش، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
- ۲- کارشناسی ارشد، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، تهران، ایران.
- ۳- دانشجوی دکتری، گروه یادگیری حرکتی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

چکیده	اطلاعات مقاله
هدف از پژوهش حاضر، بررسی موانع پیش‌روی ورزش بانوان در استان آذربایجان شرقی می‌باشد. این مطالعه از نوع توصیفی- پیمایشی و از شاخه تحقیقات میدانی بوده است. جامعه آماری پژوهش را کلیه زنان در دامنه سنی ۲۵ تا ۶۴ سال استان آذربایجان شرقی تشکیل می‌دهند که با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای و با توزیع جغرافیایی تعداد کل آزمودنی‌های استان آذربایجان شرقی به پنج منطقه مرکزی، شمال‌غرب، شمال‌شرق، جنوب‌غرب و جنوب‌شرق، تعداد ۳۸۴ نفر با کمک فرمول کوکران تعیین گردید. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسش‌نامه عوامل بازدارنده از مشارکت ورزشی کشتگر بود. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی به روش تحلیل واریانس آنوا با ($P < 0.001$)، کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که میزان مشکلات پیش‌روی ورزش زنان در شهرهای بزرگ، کوچک و روستاهای استان، تفاوت معنادار دارد ($F = 130.99$)؛ به‌صورتی که موانع ساختاری به تنهایی در میان بانوان شهرستان تبریز ($F = 173.56$) و همراه با موانع فردی ($F = 229.54$) به یک میزان منجر به مشکلاتی در میان بانوان شهرستانی می‌شود؛ این درحالی بود که مشکلات بین فردی ($F = 473.65$) اصلی‌ترین دلیل مشارکت نداشتن بانوان روستایی شناخته شد.	دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۲/۰۱ بازنگری مقاله: ۱۴۰۰/۰۲/۲۸ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۳/۰۹
	کلید واژگان: مشکلات ورزش زنان موانع فردی موانع بین فردی موانع ساختاری
	*نویسنده مسئول: صفیه ابراهیمی پست الکترونیکی: ebrahimi.safiye@gmail.com

مقدمه

سلامتی انسان، نعمتی است که از مجموعه عوامل زیستی، روانی، اجتماعی و حیات معنوی او تأثیر می‌پذیرد و به همین دلیل یکی از شاخص‌های شناخته شده برای سنجش توفیق یا عدم توفیق در برنامه‌های توسعه بهداشت جامعه است (محمدی و همکاران، ۲۰۱۱). از جمله مشخصه‌های عصر مدرن که باعث ایجاد مشکلات سلامتی بشر امروز می‌شوند می‌توان به عادات غذایی ناسالم و تغذیه نامناسب، کاهش فعالیت بدنی، مصرف سیگار و مواد مخدر، رفتارهای خشونت‌آمیز، رفتارهای منجر به سوانح و حوادث و رفتار جنسی غیرایمن اشاره کرد که از میان آنها سه عامل خطر رژیم غذایی غیرسالم، کشیدن سیگار و فعالیت بدنی ناکافی به عنوان مسئول ۸۰ درصد از موارد سکت‌های زود هنگام، ۸۰ درصد دیابت نوع دوم و ۴۰ درصد سرطان‌ها شناخته می‌شوند (ناصری و همکاران، ۲۰۱۲). تحرک و پویایی، بخش جدایی‌ناپذیر زندگی بشر از دیرباز تاکنون بوده است ولی پیشرفت علم و فناوری و روی آوردن به سمت زندگی ماشینی و جذابیت یک‌جانشینی در بیشتر جنبه‌های زندگی روزانه؛ مانند نشستن روبه‌روی تلویزیون، استفاده از رایانه برای ساعت‌های طولانی و استفاده از آسانسور به جای پله، افراد را از فعالیت بدنی کافی به دور انداخته است. این حجم از فقر حرکتی از یک سو باعث جایگزینی نشاط و شادابی به سمت چاقی و مشکلات و بیماری‌های مربوط به آن چون مشکلات فشارخون، بیماری‌های قلبی-عروقی، دیابت، چاقی، پوکی استخوان، سرطان کولون، سرطان پستان، پروستات و ریه، افسردگی، ضعف عضلانی و بالا رفتن کلسترول خون، پوکی استخوان و کمردرد شده و از سویی دیگر طبق گزارش‌های سازمان بهداشت جهانی، منجر به فوت بیش از دو میلیون نفر در سال می‌شود (حجتی و علی‌پور، ۲۰۱۴؛ لاکروکس و همکاران، ۲۰۱۹؛ مرادی برزل آباد و همکاران، ۲۰۱۷؛ نیک پور و همکاران، ۲۰۰۶).^۱

علی‌رغم بیان دلایل ضرورت تشویق افراد به انجام فعالیت بدنی که یکی از راه‌حل‌های غلبه بر این مشکل و کمکی بر فائق آمدن بر فشارهای جسمی، روحی، روانی و اجتماعی ناشی از زندگی شناخته شده است، نتایج مطالعات همچنان حاکی از این است که بیشتر افراد بزرگسال (۱۵-۶۴ سال) جامعه ایرانی به‌طور مؤثر غیرفعال هستند (بیگل‌هول و همکاران، ۲۰۰۳؛ نیک پور و همکاران، ۲۰۰۶).^۲ نتایج مطالعه بر جامعه هدف در رابطه با بررسی خطر بیماری‌های غیرواگیر به این مهم دست یافت که ۳۵/۳ درصد افراد مورد مطالعه (۲۴/۳ درصد مردان و ۴۶/۳ درصد زنان) تحرک بدنی ناکافی داشتند و میانگین نمایه توده بدنی آنها ۲۵/۰۸ (۲۴/۳ درصد مردان و ۲۵/۹ درصد زنان) می‌باشد. از طرفی، ۴۶ درصد افراد ۶۴-۲۵ ساله در این مطالعه، اضافه‌وزن داشتند یا چاق بودند (۴۰/۴ درصد مردان و ۵۱/۸ درصد زنان) (ناصری و همکاران، ۲۰۱۲).

به‌موازات پیشرفت زمان و وجود عرصه‌های گوناگون اطلاع‌رسانی و آموزشی و نیز تغییر زمینه فعالیت اجتماعی زنان در ایران در سال‌های اخیر، منجر به تحولاتی در جوامع مختلف گردیده است که حیطه تربیت بدنی نیز مستثنی از این جرگه نیست، به‌خصوص که مسئله ورزش بانوان به‌عنوان یکی از موضوعات بحث‌برانگیز در این حیطه مطرح است. از آنجایی که تقریباً نیمی از جمعیت ایران را دختران و زنان تشکیل می‌دهند، توجه به مشارکت بانوان در زندگی اجتماعی باید جامع‌تر و دقیق‌تر باشد. به‌عبارت دیگر، عدم تحرک جسمانی زنان یعنی محروم شدن بخش مهمی از جامعه از سلامتی و بهداشت جسمانی و روانی که لطمه‌های جبران‌ناپذیر برای کل جامعه به دنبال خواهد داشت (عرب نرمی، ۲۰۱۶)؛ بنابراین تشویق منظم به پیوستن به تیم‌های ورزشی و انجام فعالیت بدنی، یکی از اصلی‌ترین بخش‌های برنامه تندرستی و سلامتی در کشورهای در حال توسعه است (محمدکاظمی و همکاران، ۲۰۲۱). تحقیقات و مشاهدات علمی (نادریان جهرمی و هاشمی، ۲۰۰۹) بیان‌گر این است که بانوان در آمادگی‌های جسمانی، وضعیت قامت از سطح نامطلوبی برخوردار هستند، و با توجه به حفظ ارزش‌های اسلامی و ملاحظات فرهنگی، محدودیت حرکتی مضاعفی

¹ LaCroix² Beaglehole

نسبت به آقایان دارند (فراهانی و همکاران، ۲۰۱۵). همه اینها درحالی است که یافته‌های مختلف نشان داده است که مشارکت در فعالیت‌های بدنی در بانوان، تأثیر عمیقی بر دوران بارداری، شیردهی، کاهش احتمال ابتلا به بیماری‌های قلبی - عروقی، افزایش اعتمادبه‌نفس، کسب روحیه و مبارزه با روند پیری و افسردگی، افزایش خوش‌بینی و همچنین سلامتی در دوران کهنسالی خواهد گذاشت (عرب نرمی، ۲۰۱۶؛ لار و همکاران، ۲۰۱۹؛ تانزر، ۲۰۲۱).^۱ با تمام آنچه گفته شد هنوز جامعه ایران به اهمیت و ضرورت ورزش در بین زنان پی نبرده است. جامعه ایران از لحاظ استعداد انسانی در میان زنان، بسیار غنی است ولی ظاهراً ریشه مشکل را باید در فقدان برنامه‌ریزی شایسته جستجو کرد که خود این مسئله نیز احتمالاً ریشه عمیق‌تری در ناآگاهی نسبت به مشکلات واقعی و اصلی زنان دارد (محمدکاظمی و همکاران، ۲۰۲۰). در بیشتر جوامع، زنان از فرصت‌های برابر برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی با محدودیت‌هایی مواجهند که منجر به مطرح شدن چارچوب تئوری‌ای با عنوان موانع مشارکت ورزشی توسط کراوفورد، جکسون و گادی طی یک مدل هرمی شده است. در مدل پیشنهادی آنها موانع با توجه به میزان اهمیت در فرایند تصمیم‌گیری، به سه دسته موانع درون‌فردی، موانع بین‌فردی و موانع ساختاری تقسیم می‌شوند. مبحث موانع درون‌فردی، به صفات و خصوصیات بازدارنده روانی (نگرش‌ها و تصورات فرد از خود) اشاره دارد که از تجارب منفی فردی (استرس و اضطراب و تمایلات مذهبی) ریشه می‌گیرد. موانع بین‌فردی به نبود همراه و نبود روابط اجتماعی مناسب فرد در محیط اجتماعی خود و تعلق گروهی، مربوط می‌شود و در دسته سوم یعنی موانع ساختاری، فراهم نبودن امکانات در ارتباط با پول، وقت و فرصت‌ها، مسئولیت‌ها، اشتغال و سلامتی فرد برای انجام ورزش مطرح است (مانفردو و همکاران، ۱۹۹۶).^۲

تحقیقات بسیاری در زمینه موانع و مشکلات ورزش همگانی زنان انجام گرفته است. محدودیت‌های ساختاری و مدیریتی (کوی، ۲۰۰۷؛ منظمی و همکاران، ۲۰۱۱)^۳، محدودیت‌های مالی و امکاناتی (بارنت و اسپینکس، ۲۰۰۷؛ گولچوسکی و همکاران، ۲۰۰۸؛ هیل، ۱۹۹۳؛ صدراتی، ۲۰۰۴)^۴، محدودیت‌های انسانی و تخصصی (منظمی و همکاران، ۲۰۱۱؛ صدراتی، ۲۰۰۴) و محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی (بارنت و اسپینکس، ۲۰۰۷؛ گولچوسکی و همکاران، ۲۰۰۸؛ هاردین و همکاران، ۲۰۰۵؛ کینون و مک فرسون، ۱۹۷۳؛ صدراتی، ۲۰۰۴؛ والس و فستینگ، ۲۰۰۳)^۵ از جمله آن محرومیت‌ها هستند؛ این محرومیت‌ها در کشور ایران به دلایل مختلف به‌ویژه شرایط فرهنگی اجتماعی حاکم بر کشور، برجستگی بیشتری دارند (محمدکاظمی و همکاران، ۲۰۲۰؛ منظمی و همکاران، ۲۰۱۱). به‌صورت دقیق‌تر در مطالعات (رومسا و هافمن، ۱۹۸۰)^۶، (احسانی و عزب دختران، ۲۰۰۳) و (هندرسون و اینسورث، ۲۰۰۱)^۷، کمبود وقت، نداشتن علاقه، کمبود امکانات و سرمایه به‌عنوان موانعی برای حضور زنان در فعالیت‌های تفریحی و بدنی معرفی شدند. در همین راستا (سیرل و جکسون، ۱۹۸۵)^۸، مهدی‌پور و عتیقه‌چی (میرغفوری و همکاران، ۲۰۰۹) از عوامل بازدارنده مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی، نداشتن همراه برای مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، تعهدات خانوادگی، کمی اطلاعات، خجالتی بودن، کمبود وسایل نقلیه و ناتوانی جسمی را بیان کردند. (احسانی و عزب دختران، ۲۰۰۳) و (هندرسون و اینسورث، ۲۰۰۱) اطلاع‌رسانی ناکافی به افراد را یکی از علل بازدارنده فعالیت‌های ورزشی برشمردند. نتایج دیگر تحقیقات در ایران نشان دادند که کمبود علاقه، نداشتن انگیزه لازم، نبود برنامه‌ریزی صحیح در دانشگاه و مخالفت والدین، از عوامل مشارکت نداشتن فعال دانش‌آموزان و دانشجویان دختر در

¹ Laar² Manfredo³ Cui⁴ Barnett & Spinks; Gollschewski; Hill; Sedarati⁵ Hardin; Kenyon & McPherson; Walseth & Fasting⁶ Romsa & Hoffman⁷ Henderson & Ainsworth⁸ Searle & Jackson

فعالیت‌های ورزشی است (احسانی و عزب دفتران، ۲۰۰۳). درباره دیگر عوامل اثرگذار، (احسانی و همکاران، ۲۰۰۹) و (محمد کاظمی و همکاران، ۲۰۲۰)، نابرابری فرصت مربی‌گری، نابرابری جنسیتی در نبود فرصت برای پرداختن زنان به ورزش حرفه‌ای از نظر تعداد رشته‌های ورزشی و تبعیض در تخصیص اعتبارات به ورزش بانوان را از دیگر مشکلات مربوط به بخش بانوان مطرح کردند. (کو و همکاران، ۲۰۱۹)^۱ در پژوهشی که بر دختران کالج و مادرانشان انجام دادند، تصویر ذهنی و باور آنها در مورد ظاهرشان و ارتباط آن با عوامل نداشتن مشارکت ورزشی را بررسی کردند و دریافتند که تصویر ذهنی آنان از خود و ظاهر بدنی خویش، عامل مهم بازدارنده آنها از فعالیت ورزشی است. از دیگر سو، (ساینی، ۲۰۱۲)^۲ در پژوهش خود با عنوان «مشارکت دختران در بازی‌ها و فعالیت‌های بدنی» به این نتیجه رسید که موانع فرهنگی- اجتماعی، نقش مهمی در مشارکت بانوان در ورزش ایفا می‌کند. با توجه به پیشینه مورد مطالعه در بحث ورزش بانوان و با درنظر گرفتن این هدف که رسیدن به جامعه‌ای سالم در گرو سلامت بانوان آن جامعه است و بنابر اهمیت جایگاه زنان در جامعه و نقش آنان در توسعه همه‌جانبه کشور، انجام پژوهش‌های علمی و کارشناسانه در راستای شناسایی همه‌جانبه موانع و مشکلات و عوامل ایجادکننده آن در راستای کمک به برنامه‌ریزی کلان توسعه کشور و بخش ورزش، پژوهش حاضر با هدف بررسی مشکلات پیش‌روی بانوان که منجر به شرکت نکردن آن‌ها در فعالیت ورزشی در استان آذربایجان شرقی می‌شوند، انجام شد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر، از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ روش، از نوع توصیفی- پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری آن شامل کلیه بانوان (در دامنه سنی ۲۴ تا ۶۴ سال) در شهرهای بزرگ، کوچک و روستاهای استان آذربایجان شرقی در نیمه دوم سال ۱۳۹۹ بود. نمونه آماری آن با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و از تعداد کل آزمودنی‌های استان آذربایجان شرقی با توجه به توزیع جغرافیایی به پنج منطقه مرکزی، شمال غرب، شمال شرق، جنوب غرب و جنوب شرق تقسیم و تعداد ۳۸۴ نفر با کمک فرمول کوکران تعیین گردید. سپس پرسش‌نامه‌های موردنظر برای مناطق انتخابی با توجه به جمعیت مناطق پخش گردید که ۴۵ درصد جمعیت استان را شهر تبریز و روستاهایش و ۵۵ درصد باقی‌مانده برای شهرستان‌های تبریز و روستاهایش شامل می‌شد و در این میان ۷۲ درصد جمعیت را مناطق شهری و ۲۸ درصد جمعیت را مناطق روستایی تشکیل می‌دادند. پس از انتخاب مناطق برای جمع‌آوری داده‌ها به مناطق موردنظر رفته و پرسش‌نامه‌ها پخش گردید و توضیحات لازم به تمامی شرکت‌کنندگان تحقیق داده شد و برای بی‌سودها نیز توضیحات داده شد و پرسش‌نامه موردنظر طبق گفته آن‌ها پر گردید.

به‌منظور گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق‌ساخته مشکلات پیش‌روی ورزش زنان (کشکر و احسانی، ۲۰۰۷) استفاده شد. این پرسش‌نامه، سه عامل عوامل بازدارنده فردی (مربوط به حالات روانی و نگرش‌ها و تصورات فرد)، عوامل بازدارنده بین فردی (مربوط به نبود همراه و نبود روابط اجتماعی فرد)، عوامل بازدارنده ساختاری (مربوط به پول و امکانات، وقت و فرصت‌ها، مسئولیت‌ها، اشتغال و سلامتی) را اندازه‌گیری و بررسی کرد. برای بررسی روایی محتوایی سؤالات ابزار، از ۱۰ نفر از استادان متخصص رشته مدیریت و برنامه‌ریزی در تربیت بدنی در دانشگاه تربیت مدرس خواسته شده است تا براساس مدل گرافورد، سؤالات را بررسی کنند. با توجه به نظر متخصصان، تعدادی از عوامل شناخته شده به دلیل شباهت با عوامل قبلی، حذف یا در طبقات مربوط قرار گرفتند و در نهایت، پرسش‌نامه‌ای که با روش لیکرت و با ارزش عددی ۱ تا ۵ برای پاسخ هر سؤال امتیازبندی شده بود، تهیه گردید. برای تعیین اعتبار و پایایی پرسش‌نامه تهیه شده که از دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد پارس‌آباد مغان تهیه گردید و نتایج پایایی

¹ Ku

² Saini

پرسش‌نامه تحقیق از طریق ضریب آلفای کرونباخ $0/93$ اعلام شد، نتایج آلفای کرونباخ عامل بازدارنده فردی $0/81$ ، بازدارنده بین‌فردی $0/81$ و بازدارنده ساختاری $0/89$ می‌باشد (شمسی پور دهکردی و همکاران، 2017). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ در سطح معناداری $0/05$ استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

ابتدا توسط آمار توصیفی، تفاوت میانگین و انحراف استاندارد بین تقسیم‌بندی استان (شهرهای بزرگ، کوچک و روستاها) را از نظر مشکلات پیش روی زنان بررسی می‌کنیم. با توجه به اینکه شهر تبریز ۴۵ درصد جمعیت را به خود اختصاص داده است به‌عنوان شهر بزرگ در نظر گرفته شد و با شهرستان‌ها و روستاهای استان مقایسه گردید.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیر وابسته

تقسیم‌بندی استان	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
شهر تبریز	۱۲۴	۱۲۷/۰۹	۱/۹۶
شهرستان‌ها	۱۵۲	۱۶۸/۱۶	۲/۴۲
روستاها	۱۰۸	۱۳۲/۴۲	۰/۸۲

با توجه به مقادیر جدول ۱ می‌توان گفت تفاوت در میان گروه‌ها در مشکلات پیش روی زنان دیده می‌شود و بین شهر تبریز که شهر بزرگ در نظر گرفته شده بود با شهرستان‌ها یا شهرهای کوچک و روستاها تفاوت مشاهده می‌شود. در ادامه برای بررسی میزان مشکلات پیش‌روی زنان در شهرهای بزرگ، کوچک و روستاهای آذربایجان شرقی از تحلیل واریانس آنوا استفاده شد. نتایج تحقیق با پیش‌فرض اول که نرمال بودن توزیع داده‌ها در هر گروه می‌باشد نشان داد که توزیع مشکلات پیش‌روی زنان، طبیعی و توزیع آن، متقارن است (مقدار چولگی $-0/08$ و مقدار کشیدگی آن $0/67$ است). همچنین در بررسی واریانس درون گروه‌ها از طریق آزمون لون مشخص شد که واریانس گروه‌ها از تجانس برخوردار نیستند ($p > 0/05$). به دلیل مشاهده نشدن تجانس واریانس‌ها از طریق آزمون مذکور، از آماره‌های ولچ و برون برای بررسی تفاوت بین گروه‌ها استفاده شد.

جدول ۲. نتایج آزمون لون برای تجانس واریانس‌ها و آزمون ولچ و برون برای مقایسه گروه‌ها

متغیر	آماره لون	Df1	Df2	معناداری
مشکلات پیش روی زنان	۴۲/۳۳	۲	۳۸۱	۰/۰۰۱
متغیر براساس	آماره	Df1	Df2	معناداری
ولچ	۱۰۶/۵۴	۲	۲۲۱/۷۰	۰/۰۰۱
برون	۱۵۱/۱۸	۲	۲۲۹/۴۱	۰/۰۰۱

با توجه به نتایج جدول ۲، گروه‌ها یعنی شهر تبریز، شهرستان‌ها و روستاها از لحاظ مشکلات پیش روی، با هم تفاوت دارند؛ لذا با توجه به معناداری آزمون بالا و همچنین داشتن نمونه آماری حداکثری می‌توان همگن نبودن واریانس‌ها را نادیده گرفت و فرضیه مذکور را با تحلیل واریانس آنوا ادامه داد (جدول ۳).

جدول ۳. تحلیل واریانس آنوا در گروه‌ها

متغیر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	معناداری
بین گروهی	۱۳۸۴۳۴/۷۷	۲	۶۹۲۱۷/۳۸	۱۳۰/۹۹	۰/۰۰۱
مشکلات پیش روی زنان	۲۰۱۳۲۷/۱۶	۳۸۱	۵۲۸/۴۱		
کل	۳۳۹۷۶۱/۹۳	۳۸۳			

براساس نتایج آزمون تحلیل واریانس جدول ۳ می‌توان بیان کرد مشکلات پیش‌روی زنان در سه گروه یعنی شهر بزرگ، شهرستان‌ها و روستاها متفاوت بوده است. حداقل یک میانگین با گروه‌های دیگر، متفاوت است. براساس نتایج آزمون توکی (جدول ۴) می‌توان بیان کرد که بین شهر بزرگ (تبریز)، شهرهای کوچک (شهرستان‌های استان) مشکلات پیش روی زنان، تفاوت معنادار است و همچنین بین شهرستان‌ها و روستاها تفاوت معناداری مشاهده شد ولی در بین شهر تبریز و روستاها تفاوت معناداری مشاهده نشد. همچنین نتایج رتبه‌بندی نشان داد که مشکلات پیش‌روی زنان شهرستان که در رتبه شماره یک قرار گرفته‌اند بیشتر از زنان شهر تبریز و زنان روستایی‌ها می‌باشد با توجه به اینکه در نمره‌دهی میزان مشکلات پیش روی نمره بیشتر نشان‌دهنده موانع سر راه زیاد برای ورزش کردن می‌باشد.

جدول ۴. نتایج آزمون توکی برای مقایسه بین گروهی در متغیر مشکلات پیش‌روی

متغیر	تقسیم‌بندی استان	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	معناداری
مشکلات پیش روی زنان	شهرستان‌ها	-۴۱/۰۷	۲/۷۸	۰/۰۰۱
	شهر تبریز	-۵/۳۲	۳/۰۲	۰/۱۸
	روستاها	۳۵/۷۴	۲/۸۹	۰/۰۰۱

در ادامه بررسی، در زمینه مشخص کردن میزان تفاوت در مشکلات پیش‌روی زنان از لحاظ فردی، بین فردی و ساختاری در شهرهای بزرگ، کوچک و روستاهای آذربایجان شرقی، از تحلیل واریانس آنوا استفاده شد. نتایج نشان داد که در میان گروه‌ها در ارتباط با میزان مشکلات پیش‌روی زنان در جنبه‌های موانع فردی، موانع بین فردی و موانع ساختاری، تفاوت دیده می‌شود و بین شهر تبریز که شهر بزرگ در نظر گرفته شده بود با شهرستان‌ها یا شهرهای کوچک و روستاها تفاوت مشاهده می‌شود. نتایج تحقیق با پیش‌فرض اول که نرمال بودن توزیع داده‌ها در هر گروه می‌باشد تأیید شد؛ بنابراین میزان مشکلات پیش‌روی ورزش زنان در جنبه‌های فردی، بین فردی و ساختاری از کشیدگی نرمال برخوردار است (مقدار چولگی به ترتیب برابر ۰/۰۷۴، ۰/۵۵ - ۰/۲۶ و مقدار کشیدگی ۱/۳۷ - ۱/۳۲ و ۱/۲۶ -). نتایج آزمون لون و ویلچ و بورون در ارتباط با ثابت و برابر بودن واریانس درون گروه‌ها در جدول ۵ نشان داده شده است. براساس نتایج آزمون واریانس گروه‌ها از تجانس برخوردار نیستند. به‌دلیل اینکه فرض برابر بودن واریانس‌ها با آزمون لون رد شد از آماره‌های ویلچ و بورون استفاده می‌کنیم تا تفاوت بین گروه‌ها را بررسی کنیم.

جدول ۵. نتایج آزمون لون برای تجانس واریانس‌ها و آزمون ولچ و برون برای مقایسه گروه‌ها

متغیر	آماره لون	Df1	Df2	معناداری
مشکلات پیش روی	۳۰/۱۲	۲	۳۸۱	۰/۰۰۱
موانع فردی	۴۱/۱۳	۲	۳۸۱	۰/۰۰۱

متغیر	متغیر بر اساس	آماره	Df1	Df2	معناداری
میزان مشکلات پیش روی	موانع ساختاری	۳۵/۸۷	۲	۳۸۱	۰/۰۰۱
	موانع فردی	۳۳۴/۴۰	۲	۲۲۵/۶۷	۰/۰۰۱
	موانع بین فردی	۱۱۳۱/۳۹	۲	۳۱۶/۸۷	۰/۰۰۱
	موانع ساختاری	۵۶۳/۰۷	۲	۲۶۶/۳۸	۰/۰۰۱
	موانع فردی	۳۸۲/۴۳	۲	۲۰۰/۴۱	۰/۰۰۱
	موانع بین فردی	۲۰۰/۶۷	۲	۲۸۵/۸۳	۰/۰۰۱

(P≤۰/۰۱۶)

با توجه به نتایج آزمون ولچ و بورون در سطح معناداری ۰/۰۱۶، بنا به جلوگیری از خطای نوع اول (پلنت، ۲۰۱۰)، گروه‌ها یعنی شهر تبریز، شهرستان‌ها و روستاها از لحاظ میزان مشکلات پیش‌روی زنان در جنبه‌های موانع فردی، موانع بین فردی و موانع ساختاری با هم تفاوت دارند. با توجه به معناداری آزمون بالا و همچنین داشتن نمونه آماری حداکثری می‌توان همگن نبودن واریانس‌ها را نادیده گرفت و فرضیه را با آزمون آماری تحلیل واریانس آنوا آزمون کرد.

جدول ۶. تحلیل واریانس آنوا در گروه‌ها

متغیر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	معناداری
موانع فردی	بین گروهی	۲	۱۲۷۵۵/۲۴	۲۲۹/۵۴	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۳۸۱	۵۵/۵۶		
	کل	۳۸۳			
موانع بین فردی	بین گروهی	۲	۱۸۱۰۳	۴۷۳/۶۵	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۳۸۱	۳۸/۲۲		
	کل	۳۸۳			
موانع ساختاری	بین گروهی	۲	۵۹۵۰۸/۵۱	۱۷۳/۵۶	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۳۸۱	۳۴۲/۸۵		
	کل	۳۸۳			

متغیر	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری
کل	۲۴۹۶۴۳/۹۵	۳۸۳			
(P ≤ ۰/۰۱۶)					

براساس نتایج آزمون تحلیل واریانس می‌توان بیان کرد میزان مشکلات پیش‌روی زنان براساس جنبه‌های موانع فردی، موانع بین فردی و موانع ساختاری در سه گروه یعنی شهر بزرگ، شهرستان‌ها و روستاها متفاوت بوده است. حداقل یک میانگین با گروه‌های دیگر متفاوت است. با استفاده از آزمون توکی برای مقایسه بین گروهی متغیر میزان فعالیت بدنی در جدول ۷، ارائه شده است.

جدول ۷. نتایج آزمون توکی برای مقایسه بین گروهی در متغیر

متغیر	تقسیم‌بندی استان	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	معناداری
موانع فردی	شهر تبریز	شهرستان‌ها	۱۹/۰۱-	۰/۰۰۱
	شهرستان‌ها	روستاها	۱۳/۷۴-	۰/۰۰۱
		روستاها	۵/۲۷	۰/۰۰۱
مشکلات پیش روی	شهر تبریز	شهرستان‌ها	۱۷/۱۱-	۰/۰۰۱
	شهرستان‌ها	روستاها	۲۳/۸۷-	۰/۰۰۱
		روستاها	۶/۷۶-	۰/۰۰۱
موانع ساختاری	شهر تبریز	شهرستان‌ها	۱۰/۲۸-	۰/۰۰۱
	روستاها	روستاها	۳۲/۲۸	۰/۰۰۱
		روستاها	۴۲/۵۷	۰/۰۰۱

براساس نتایج آزمون توکی در جدول ۷ می‌توان بیان کرد که بین شهر بزرگ (تبریز)، شهرهای کوچک (شهرستان‌های استان) و روستاها در متغیر میزان مشکلات پیش روی در جنبه‌های موانع فردی، موانع بین فردی و موانع ساختاری، تفاوت معنادار است. نتایج رتبه‌بندی نشان داد که میزان مشکلات پیش‌روی زنان براساس جنبه بازدارنده فردی، زنان شهرستانی (شهرهای کوچک) از مشکلات بازدارنده فردی بیشتری نسبت به دو گروه دیگر برخوردار هستند و زنان روستایی نیز نسبت به زنان تبریز، میزان مشکلات بازدارنده فردی بیشتری دارند. در مورد مشکلات پیش رو براساس بازدارنده بین فردی می‌توان گفت زنان روستایی از مشکلات پیش‌روی بین فردی بیشتری برخوردار هستند و زنان شهرستانی نسبت به زنان شهر تبریز، مشکلات پیش‌روی بین فردی بیشتری دارند. در مورد مشکلات پیش‌رو براساس بازدارنده ساختاری می‌توان بیان کرد زنان شهرستانی، مشکلات بازدارنده ساختاری بیشتری نسبت به دو گروه دیگر دارند و زنان شهر تبریز نسبت به زنان روستایی، مشکلات بازدارنده ساختاری بیشتری دارند.

در ادامه، با توجه به اینکه مشکلات پیش‌روی زنان استان از لحاظ جنبه‌های بازدارنده فردی، بازدارنده بین فردی و بازدارنده ساختاری در سه گروه متفاوت است. در ادامه ما تک به تک بازدارنده‌ها را بررسی می‌کنیم که بازدارنده فردی مربوط به روانی فرد و مربوط به نگرش و تصورات فرد می‌باشد و بازدارنده بین فردی مربوط به نبود همراه و نبود روابط اجتماعی فرد می‌باشد. همچنین بازدارنده ساختاری مربوط به پول و امکانات، مربوط به وقت و فرصت‌ها، مربوط به مسئولیت‌ها، مربوط به اشتغال و مربوط به سلامتی می‌باشد. ابتدا به مشکلات پیش‌روی در جنبه بازدارنده فردی

(مربوط به روانی فرد و مربوط به نگرش و تصورات فرد) را در سه گروه شهرهای بزرگ استان (شهر تبریز)، شهرهای کوچک (شهرستان‌ها) و روستاهای استان را بررسی می‌کنیم.

جدول ۸. تحلیل واریانس آنوا در گروه‌ها

متغیر موانع فردی	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری
بین گروهی	۱۴۵۵/۴۹	۲	۷۲۷/۷۴	۷۲/۳	۰/۰۰۱
درون گروهی	۳۷۸۲/۳۱	۳۸۱	۹/۹۲		
کل	۵۲۳۷/۸۱	۳۸۳			
بین گروهی	۲۰۴۰۱/۷۹	۲	۱۰۲۰۰/۸۹	۲۸۷/۹	۰/۰۰۱
درون گروهی	۱۳۴۹۹/۱۹	۳۸۱	۳۵/۴۳		
کل	۳۳۹۰۰/۹۹	۳۸۳			

براساس نتایج آزمون تحلیل واریانس می‌توان بیان کرد میزان مشکلات پیش روی زنان براساس جنبه موانع فردی مربوط به روانی و مربوط به نگرش و تصورات در سه گروه یعنی شهر بزرگ، شهرستان‌ها و روستاها متفاوت بوده است. حداقل یک میانگین با گروه‌های دیگر متفاوت است؛ از این رو با استفاده از آزمون توکی برای مقایسه بین گروهی در جدول ۹ ارائه شده است.

جدول ۹. نتایج آزمون توکی برای مقایسه بین گروهی در متغیر

متغیر	تقسیم‌بندی استان	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	معناداری
موانع فردی	شهر تبریز	شهرستان‌ها	۰/۳۸	۰/۰۰۱
روانی	شهرستان‌ها	روستاها	۰/۴۱	۰/۰۰۸
مشکلات	شهرستان‌ها	روستاها	۰/۳۹	۰/۰۰۱
پیش روی	شهر تبریز	شهرستان‌ها	۰/۷۲	۰/۰۰۱
موانع فردی	شهر تبریز	روستاها	۰/۷۸	۰/۰۰۱
نگرش و تصورات	شهرستان‌ها	روستاها	۰/۷۴	۰/۹۳

براساس نتایج آزمون توکی در جدول ۹ می‌توان بیان کرد که بین شهر بزرگ (تبریز)، شهرهای کوچک (شهرستان‌های استان) و روستاها در متغیر میزان مشکلات پیش روی در جنبه‌های موانع فردی، مربوط به روانی و مربوط به نگرش و تصورات، تفاوت معنادار است. فقط در جنبه مربوط به نگرش و تصورات بین زنان شهرستان‌ها و زنان روستاها تفاوت معنادار نیست. همچنین نتایج رتبه‌بندی بازدارنده فردی استان بر اساس آزمون توکی نشان داد که سهم هر کدام از فاکتورهای بازدارنده برای شرکت نکردن در فعالیت ورزشی در شهرهای بزرگ (تبریز) استان، شهرستان‌های استان و روستایی‌های استان نشان داده شده است. همچنین در جدول، عدد بزرگ‌تر نشان‌دهنده مشکلات بیشتر است. همچنین می‌توان گفت بازدارنده فردی مربوط به جنبه روانی در شهرستان‌ها بیشتر مانع ورزش زنان شده است و بعد از زنان شهرستان‌ها شهر تبریز در رتبه بعدی قرار گرفته‌اند و بازدارنده فردی مربوط به نگرش و تصورات در روستاها و شهرستان‌ها بیشتر مانع ورزش نکردن زنان شده است.

نتایج مربوط به تحلیل واریانس آنوا نشان داد که بین مشکلات پیش‌رو در جنبه بازدارنده بین فردی (مربوط به نبود همراه و نبود روابط اجتماعی فرد) را در سه گروه شهرهای بزرگ استان (شهر تبریز)، شهرهای کوچک

(شهرستان‌ها) و روستاهای استان، تفاوت وجود دارد و حداقل یک میانگین با گروه‌های دیگر متفاوت است (جدول ۱۰)؛ از این رو با استفاده از آزمون توکی به مقایسه بین گروهی که در جدول ۱۰ آورده شده است، پرداخته شد.

جدول ۱۰. تحلیل واریانس آنوا در گروه‌ها

متغیر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	معناداری
نبود همراه	بین گروهی	۷۹۹۳/۶۴	۲	۳۹۹۶/۸۲	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۵۵۸۹/۹۸	۳۸۱	۱۴/۶۷	
	کل	۱۳۵۸/۶۲	۳۸۳		
نبود روابط اجتماعی فرد	بین گروهی	۸۴۵۴/۷۴	۲	۴۲۲۷/۳۷	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۵۴۱۹/۵۴	۳۸۱	۱۴/۳۲	
	کل	۱۳۸۷/۲۸	۳۸۳		

جدول ۱۱. نتایج آزمون توکی برای مقایسه بین گروهی در جنبه بازدارنده بین فردی

متغیر	تقسیم‌بندی استان	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	معناداری
نبود همراه	شهر تبریز	۷/۴۶-	۰/۴۶	۰/۰۰۱
	روستاها	۱۱/۴۵-	۰/۵	۰/۰۰۱
	شهرستان‌ها	۳/۹۹-	۰/۴۸	۰/۰۰۱
مشکلات پیش روی موانع بین فردی	شهر تبریز	۹/۴۲-	۰/۴۵	۰/۰۰۱
	روستاها	۱۰/۷۳-	۰/۴۹	۰/۰۰۱
	شهرستان‌ها	۱۳/۱-	۰/۴۷	۰/۰۰۱

و در ادامه، مشکلات پیش‌رو در جنبه بازدارنده ساختاری (مربوط به پول و امکانات، مربوط به وقت و فرصت‌ها، مربوط به مسئولیت‌ها، مربوط به اشتغال و مربوط به سلامتی) در سه گروه شهرهای بزرگ استان (شهر تبریز)، شهرهای کوچک (شهرستان‌ها) و روستاهای استان بررسی شد.

جدول ۱۲. تحلیل واریانس آنوا در گروه‌ها

متغیر مشکلات پیش روی جنبه ساختاری	جمع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	معناداری
پول و امکانات	بین گروهی	۴۹۵۴/۱۵	۲	۷۶/۹	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۱۲۲۷۱/۸	۳۸۱	۳۲/۲	
	کل	۱۷۲۲۵/۹۵	۳۸۳		
وقت و فرصت‌ها	بین گروهی	۱۱۶/۳۸	۲	۵۸/۱۹	۰/۰۲۴
	درون گروهی	۵۸۵۴/۵۴	۳۸۱	۱۵/۳۶	
	کل	۵۹۷۰/۹۳	۳۸۳		
مسئولیت‌ها	بین گروهی	۶۵۶/۷۲	۲	۳۲۸/۳۶	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۱۴۵۴۷/۱	۳۸۱	۳۸/۱۸	
	کل	۱۵۲۰۳/۸۳	۳۸۳		

متغیر مشکلات پیش روی جنبه ساختاری	جمع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	معداری ی
۱۵۲۰۳					
بین گروهی	۱۴۷/۱۳	۲	۷۳/۵۶	۱۷/۱۴	۰/۰۰۱
اشغال	۱۹۷۷/۸۲	۳۸۱	۵/۱۹		
کل	۲۱۲۴/۹۵	۳۸۳			
بین گروهی	۲۱۱۷/۳۲	۲	۱۰۵۸/۶۶	۷۹/۷۹	۰/۰۰۱
سلامتی	۵۰۵۴/۹۱	۳۸۱	۱۳/۲۶		
کل	۷۱۷۲/۲۴	۳۸۳			

براساس نتایج آزمون تحلیل واریانس (جدول ۱۲) می‌توان بیان کرد میزان مشکلات پیش روی زنان براساس جنبه موانع ساختاری در پنج عامل مربوط به پول و امکانات، وقت و فرصت‌ها، مسئولیت‌ها، اشتغال و سلامتی در سه گروه یعنی شهر بزرگ، شهرستان‌ها و روستاها متفاوت بوده است. حداقل یک میانگین با گروه‌های دیگر متفاوت است. با استفاده از آزمون توکی مقایسه بین گروهی متغیرها در جدول ۱۳ ارائه شده است.

جدول ۱۳. نتایج آزمون توکی برای مقایسه بین گروهی در بازدارنده ساختاری

متغیر	تقسیم‌بندی استان	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	معداری ی
پول و امکانات	شهر تبریز	شهرستان‌ها	۰/۰۴۵	۰/۹۹
		روستاها	۸/۰۱	۰/۰۰۱
	شهرستان‌ها	روستاها	۷/۹۶	۰/۰۰۱
وقت و فرصت	شهر تبریز	شهرستان‌ها	-۰/۱۵	۰/۹۴
		روستاها	۱/۱۳	۰/۰۷
	شهرستان‌ها	روستاها	۱/۲۸	۰/۰۲
مشکلات پیش روی موانع ساختاری	شهر تبریز	شهرستان‌ها	-۲/۹۹	۰/۰۰۱
		روستاها	-۰/۸۹	۰/۵۱
	شهرستان‌ها	روستاها	۲/۱۰	۰/۰۲
اشغال	شهر تبریز	شهرستان‌ها	۱/۴۵	۰/۰۰۱
		روستاها	۰/۹۶	۰/۰۰۴
	شهرستان‌ها	روستاها	-۰/۴۹	۰/۲
سلامتی	شهر تبریز	شهرستان‌ها	۰/۴	۰/۶۲
		روستاها	۵/۴۳	۰/۰۰۱
	شهرستان‌ها	روستاها	۵/۰۲	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر، پایش میزان فعالیت بدنی و مشکلات پیش روی ورزش زنان در سطح استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۹ بود. از آنجایی که کشور ما در حال توسعه است، نحوه مشارکت بانوان در فعالیت‌های ورزشی، مسئله پیچیده‌ای است که عوامل زیادی در آن دخالت دارد. نتایج برآمده از تجزیه و تحلیل

داده‌ها بیانگر آن بود که ترتیب عوامل سه‌گانه مدل (کرافورد و همکاران، ۱۹۹۱)^۱، ثابت و قطعی نیست و این امر با نتایج پژوهش‌های (الکساندریس و کارول، ۱۹۹۷)^۲، (هابارد و مانل، ۲۰۰۱)^۳ و (جکسون، ۲۰۰۰)^۴ تا حدودی مغایرت دارد. در این مدل مطرح شده است که اولین عامل بازدارنده، عوامل فردی است و سپس به ترتیب، عوامل بین فردی و ساختاری قرار دارند، اما پژوهش حاضر نشان داد که در استان آذربایجان شرقی این ترتیب به صورت عوامل فردی و ساختاری در اولویت به یک میزان درک شدند و عوامل بین فردی در اولویت بعدی قرار گرفتند؛ بنابراین به نظر می‌رسد تعمیم مدل کرافورد به تمام انسان‌ها و شرایط مختلفی که آنها در آن زندگی می‌کنند، امکان‌پذیر نیست. ترتیب و توالی عوامل سه‌گانه، وابسته به شرایطی خاص است که افراد در آن به سر می‌برند و همان‌طور که نظریه مازلو اشاره می‌کند سلسله‌مراتب نیازهای انسانی در جوامع مختلف، تابعی است از شرایط موجود در آن جامعه. با توجه به کمبودهایی که در هر جامعه وجود دارد، اهمیت یک طبقه از نیازهای انسانی، بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد و اساساً در جوامعی که از نظر اقتصادی با مشکلاتی جدی مواجه هستند، نیازهای اولیه انسانی بر سایر نیازها غلبه می‌کند و مانع از بروز آنها می‌شود (فراهانی و همکاران، ۲۰۱۵). به نظر می‌آید در جامعه ما که مشکل اقتصادی، مهم‌ترین مشکل مردم است، شرکت در فعالیت‌های ورزشی تابعی از نیاز اقتصادی، امنیت، سلامت جسمانی و در همان اولویت نوع نگرش فرهنگی و اعتقادات مردم است. بر پایه این برداشت، از آنجا که بروز عوامل بازدارنده به معنای بروز مانع و مشکل در راستای رفع نیازهای دسترسی افراد به محیط‌های ورزشی است؛ لذا اولین نیاز زنان جامعه ما برای حضور در فعالیت‌های ورزشی، رفع هم‌زمان عوامل ساختاری نظیر درآمد کافی، وجود وسیله نقلیه، احراز سلامت جسمانی و هم‌زمان با تغییر نوع نگرش خود زنان، جامعه و وابستگان آنها می‌باشد و در نهایت، عوامل بین فردی که بیانگر لزوم همراه و دوست در فعالیت‌های اوقات فراغت است، مهم تلقی می‌شود. (دونگ و چیک، ۲۰۱۲)^۵ (به نقل از (احسانی، ۲۰۰۷))، در پژوهش خود روی جامعه منتخبی از چین با کسب نتایج مشابه با این یافته‌ها، مهر تأیید می‌زند. البته، چیک و دانگ علت عدم تطابق ترکیب عوامل سه‌گانه مدل کرافورد را در چین، اختلاف فرهنگی بین جامعه شرق و غرب می‌دانند که شاید این امر در ایران نیز مصداق داشته باشد.

از طرفی، در ادامه تحلیل نتایج در زمینه میزان مشکلات پیش روی در میان گروه‌های بیان شده، نتایج، نشان از وجود موانع بیشتر در میان بانوان شهرستانی این استان داشت. در دسته‌بندی این مشکلات در سه طبقه (مشکلات فردی، بین فردی و ساختاری)، موانع فردی (در زیرعامل روانی) و موانع ساختاری (در زیرعامل‌های مربوط به پول و امکانات، وقت و فرصت، اشتغال و سلامتی) اصلی‌ترین موانع در میان بانوان شهرستانی گزارش شدند؛ این در حالی بود که زیرعامل مسئولیت میان بانوان شهرستانی به عنوان رتبه نخست بیشترین اهمیت را به خود گرفت. در ادامه، در بررسی‌های مربوط به بازدارنده‌های مربوط به بانوان شهر تبریز، موانع ساختاری (در زیرعامل‌های مربوط به پول و امکانات، وقت و فرصت، اشتغال و سلامتی) به عنوان اولویت برای آنها در نظر گرفته شدند و در رتبه اول این موانع قرار گرفتند. یافته‌های برآمده از این اثر نشان از آن داشت که بالا بودن هزینه اماکن ورزشی به عنوان یکی دیگر از زیرعامل‌های موانع ساختاری، با نتیجه برخی تحقیقات مثل (احسانی، ۲۰۰۷)؛ (کشکر و احسانی، ۲۰۰۷)؛ (هولیهان و گرین، ۲۰۰۷)؟ (احسانی و همکاران، ۲۰۰۹)؛ (صدراتی، ۲۰۰۴)؛ (میرغفوری و همکاران، ۲۰۰۹)، (نادریان جهرمی و

¹ Crawford² Alexandris & Carroll³ Hubbard & Mannell⁴ Jackson⁵ Dong & Chick⁶ Houlihan & Green

هاشمی، ۲۰۰۹؛ (منظمی و همکاران، ۲۰۱۱)؛ (هاشمی زاده و همکاران، ۲۰۱۳)؛ (روزبهبانی و همکاران، ۲۰۱۴)؛ (مومنی و همکاران، ۲۰۱۴)؛ (پورنجبر و همکاران، ۲۰۱۶) و (فراهانی و همکاران، ۲۰۱۵) هم‌خوانی داشته است. گزینه اشتغال به‌عنوان اصلی‌ترین زیرعامل از گروه موانع ساختاری در این گروه در اولویت قرار دارد و مانع مشارکت بانوان شهر تبریز در فعالیت‌های بدنی شد. در بررسی زیرساخت‌های مربوط به هر کدام از این موانع می‌توان ادعا کرد موانع ساختاری در حالت کل که مربوط به تجهیزات و وجود قوانین دست و پاگیر یا وجود نیروی متخصص، اولویت دادن کار به ورزش و اهمیت ندادن مسئولان به ورزش بانوان در اولویت‌های عوامل بازدارنده در این حیطه قرار دارد که با نتایج تحقیق (محمدکاظمی و همکاران، ۲۰۲۰)؛ (نادریان جهرمی و هاشمی، ۲۰۰۹)؛ (فراهانی و همکاران، ۲۰۱۵) هم‌خوانی دارد.

در ادامه بررسی‌ها، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان دادند که بانوان روستایی در این استان از مشکلات بین فردی (در زیرعامل نبود همراه و بعد اجتماعی) و در مشکلات فردی در رتبه بعدی (در زیرعامل نگرش و تصورات) رنج می‌بردند. همچنین در حیطه عوامل بازدارنده فردی مربوط به نگرش در میان خانواده‌های روستایی و شهرستانی می‌توان به نگرش خانواده آنها در شرکت در فعالیت‌های ورزشی اشاره کرد که به زعم درست بودن این مطلب، پژوهش حاضر با تحقیق (برامهام، ۲۰۰۹)؛ (هندرسون و کینگ، ۱۹۹۸)؛ (نادریان و همکاران، ۲۰۰۹)؛ (فراهانی و همکاران، ۲۰۱۵) هم‌خوانی دارد. در این زمینه به نظر می‌رسد افزایش سطح آگاهی عمومی جامعه نسبت به مشارکت ورزشی بانوان و تأثیرات مفید آن در نگرش خانواده‌ها به ورزش بانوان تغییر ایجاد خواهد کرد.

موانع مربوط به عامل اجتماعی، بسیار گیج‌کننده به نظر می‌رسد؛ زیرا در نگاه اول این عوامل، عادی به نظر می‌آیند ولی تأثیرات بسیار مهم و زیادی بر مشارکت ورزشی می‌گذارند؛ بنابراین نگرش منفی یا خشنی جامعه در نداشتن مشارکت می‌تواند به دلیل وجود فرهنگ‌های دارای تفکرات تبعیض جنسیتی، نبود یک الگوی ورزشی موفق و مشوق در جامعه و حمایت نکردن رسانه‌های جمعی از ورزش با ایجاد احساس نگرانی و خجالت در فرد، ایجاد مزاحمت، ایجاد دلسردی، باعث شود تا فرد از شرکت در فعالیت‌های ورزشی صرف‌نظر کند (محمدکاظمی و همکاران، ۲۰۲۰)؛ (روزبهبانی و همکاران، ۲۰۱۴). طبق نظریه یادگیری اجتماعی، بهره‌مندی از حمایت اجتماعی از طرف دیگران باعث تقویت یا ممانعت از انجام رفتار می‌شود. در پژوهش (انصاری، ۲۰۰۸) بر سالمندان عوامل اجتماعی، مهم‌ترین دلیل نداشتن مشارکت در میان جامعه موردنظر شناخته شده‌اند. در رابطه با موانع اجتماعی میان بانوان روستایی، می‌توان نبود همراه و پایین بودن عامل اجتماعی میان آنها به‌عنوان دلایل نداشتن مشارکت آنها در فعالیت‌های بدنی اشاره کرد. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات (احسانی و همکاران، ۱۹۹۶)؛ (سرلی و جکسون، ۱۹۸۵) (میرغفوری و همکاران، ۲۰۰۹)؛ (احسانی، ۲۰۰۷) و همچنین (روزبهبانی و همکاران، ۲۰۱۴) هم‌خوانی دارد. در راستای رفع این موارد، ایجاد مسابقات ورزشی ویژه بانوان در تمامی سطوح، معرفی و تجلیل از ورزشکاران موفق این دوره‌ها، تبلیغات گسترده‌تر رسانه‌های جمعی در زمینه ورزش بانوان با توجه به ویژگی خاص جامعه ایران، مؤثر خواهد بود.

با توجه به پیشینه مطالعات در بیست سال اخیر، موقعیت زنان در نقش‌های اجتماعی به سرعت تغییر یافته اما هنوز حضور آنها در ورزش کم‌رنگ است. از آنجایی که این قشر، نیمی از منابع انسانی مؤثر در توسعه جوامع را تشکیل می‌دهند؛ باید در برنامه‌های توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی، راه‌های استفاده بهتر از توانایی‌ها و استعدادهای آنان را هموار ساخت تا امکان حضور مؤثر آنها در فرایند توسعه پایدار در زمینه‌های مختلف اجتماعی میسر شود و زمینه مشارکت مؤثر آنان در توسعه فرهنگی فراهم آید. در این زمینه با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود مسئولین و برنامه‌ریزان ادارات و سازمان‌ها، رفع موانع ساختاری را در رأس امور خود قرار دهند و ساعتی برای ورزش همگانی در برنامه‌ریزی ساعات اداری یا در پارک‌ها زیر نظر مربی مجرب در نظر بگیرند. علاوه بر آن، با توجه به اینکه زنان در استان

¹ Bramham

آذربایجان شرقی، نگرش و تصورات به ورزش را کم‌اهمیت و داشتن مسئولیت در خانه و خانواده را نسبت به گرایش به ورزش ارجح می‌دانند، پیشنهاد می‌شود تحقیق مشابهی پس از ایجاد تبلیغات رسانه‌ای و گروهی گسترده در مورد مزایای فعالیت بدنی صورت بگیرد.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با شماره ۹۹/۲۰۰/۷۴۶ ص مورخ ۹۹/۰۲/۲۲ که توسط دانشگاه تبریز تأمین اعتبار گردید؛ بنابراین، بدین وسیله از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه تبریز و تمامی بانوان مورد آزمون، کمال تشکر و قدردانی به عمل می‌آوریم.

References

- Alexandris, K., & Carroll, B. (1997). Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: results from a study in Greece. *Leisure Studies*, 16(2), 107-125. <https://doi.org/10.1080/026143697375449>
- Ansari, A. N. (2008). *Comparison of some barriers to participation of youth and the elderly in Shahreza city in recreational sports activities* [Master, Isfahan]. Iran .
- Arabnarmi, B. (2016). Discursive space of Iranian women's physical activity. *Women in Development & Politics*, 14(4), 477-491. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2016.6096>
- Barnett, F., & Spinks, W. L. (2007). Exercise self-efficacy of postmenopausal women resident in the tropics. *Maturitas*, 58(1), 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2007.04.003>
- Beaglehole, R., Irwin, A., & Prenti, T. (2003). *The world health report 2003: shaping the future*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42789>
- Bramham, P. (2009). Book Review: C. Rojek, S. M. Shaw and A.J. Veal (eds) *A Handbook of Leisure Studies* Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2006, £95.00 hbk (ISBN: 1 4039 0278 X), xiii+578 pp. *Sociology*, 43(2), 405-406. <https://doi.org/10.1177/00380385090430021405>
- Crawford, D. W., Jackson, E. L., & Godbey, G. (1991). A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 13(4), 309-320. <https://doi.org/10.1080/01490409109513147>
- Cui, Y. (2007). Striving and thriving: Women in Chinese national sport organizations. *The International Journal of the History of Sport*, 24(3), 392-410. <https://doi.org/10.1080/09523360601101378>
- Dong, E., & Chick, G. (2012). Leisure Constraints in Six Chinese Cities. *Leisure Sciences*, 34(5), 417-435. <https://doi.org/10.1080/01490400.2012.714702>
- Ehsani, M. (2007). Level of Sport Participation for Women in Iran and Leisure Constraints. *The International Journal of Humanities*, 12(3), 15-28. <http://ejjh.modares.ac.ir/article-27-409-en.html> <http://ejjh.modares.ac.ir/article-27-409-en.pdf>
- Ehsani, M., & Azb Daftaran, M. (2003). Investigating the factors hindering the participation of female students in sports activities in Islamic Azad University, Khorasgan Branch. *OLYMPIC*, 11(3-4), 29-40. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=1611>
- Ehsani, M., Hardman, K., & Carroll, B. (1996). *A comparative study of leisure constraint factors on the sporting activity of English and Iranian students*. annual comparative study conference, Tokyo, Japan .

- Ehsani, M., Honarvar, A., Sharifian, I., Kozehchian, H., & Farzan, F. (2009). The role of professional sports in the growth and development of Muslim women's sports. *Sports Management Studies*, 6(1), 153-171.
- Farahani, A., Hosseini, M., & Moradi, R. (2015). Prioritization of barriers facing women working in sports activities in Alborz province. *School of Public Health and Institute of Public Health Research*, 1(15), 23-34. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=347709>
- Gollschewski, S., Kitto, S., Anderson, D., & Lyons-Wall, P. (2008). Women's perceptions and beliefs about the use of complementary and alternative medicines during menopause. *Complementary Therapies in Medicine*, 16(3), 163-168. <https://doi.org/10.1016/j.ctim.2007.06.001>
- Hardin, M., Lynn, S., & Walsdorf, K. (2005). Challenge and Conformity on "Contested Terrain": Images of Women in Four Women's Sport/Fitness Magazines. *Sex Roles*, 53(1), 105-117. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-4285-6>
- Hashemizadeh, S. Z., Rakhshani, F., Navidian, A., & Mousavi, S. R. (2013). Investigating the effect of education based on transtheoretical model on the level of physical activity of housewives in Zahedan in 2011. *Health system research*, 9(2), 144-152. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=201319>
- Henderson, K. A., & Ainsworth, Barbara E. (2001). Researching Leisure and Physical Activity with Women of Color: Issues and Emerging Questions. *Leisure Sciences*, 23(1), 21-34. <https://doi.org/10.1080/01490400150502225>
- Henderson, K. A., & King, K. (1998). Recreation programming for adolescent girls: rationale and foundations. *Journal of Park and Recreation Administration*, 16(2), 1-14. <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/19981812705>
- Hill, K. L. (1993). Women in Sport: Backlash or Megatrend? *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 64(9), 49-52. <https://doi.org/10.1080/07303084.1993.10607351>
- Hojjati, Z., & Alipour, V. (2014). Relationship Between Physical Activity And Health Related Anthropometric Indices Of University Female Staffs. *Hormozgan Medical Journal*, 18(2), 159-167. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=370591>
- Houlihan, B., & Green, M. (2007). *Comparative elite sport development*. Routledge. <https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=EhkjZV8E13wC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Comparative+Elite+Sport+Development&ots=9GS3dezWo1&sig=DDFkuDjqAlPeTPXiTMfBiJ6AMWg#v=onepage&q=Comparative%20Elite%20Sport%20Development&f=false>
- Hubbard, J., & Mannell, R. C. (2001). Testing Competing Models of the Leisure Constraint Negotiation Process in a Corporate Employee Recreation Setting. *Leisure Sciences*, 23(3), 145-163. <https://doi.org/10.1080/014904001316896846>
- Jackson, E. L. (2000). Will Research on Leisure Constraints Still Be Relevant in the Twenty-first Century? *Journal of Leisure Research*, 32(1), 62-68. <https://doi.org/10.1080/00222216.2000.11949887>
- Kenyon, G. S., & McPherson, B. D. (1973). Becoming involved in physical activity and sport: A process of socialization. In *Physical activity: Human growth and development*. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-581550-5.50017-9>
- Keshkar, S., & Ehsani, M. (2007). Constraints Inhibiting Women from Participating in Recreational Sports in Tehran Focusing on Personal Attributes. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 5(2), 113-134. <https://doi.org/10.22051/jwsps.2007.1298>

- Ku, P.-S., Tsaur, S.-H., & Yen, C.-H. (2019). Body Image, Beliefs About Appearance, and Leisure Constraints Among Taiwanese Female Adolescents: Does Leisure Self-Efficacy Matter? *Leisure Sciences*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/01490400.2019.1696723>
- Laar, R., Zhang, J., Yu, T., Qi, H., & Ashraf, M. A. (2019). Constraints to women's participation in sports: a study of participation of Pakistani female students in physical activities. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 11(3), 385-397. <https://doi.org/10.1080/19406940.2018.1481875>
- LaCroix, A. Z., Bellettiere, J., Rillamas-Sun, E., Di, C., Evenson, K. R., Lewis, C. E., Buchner, D. M., Stefanick, M. L., Lee, I.-M., & Rosenberg, D. E. (2019). Association of light physical activity measured by accelerometry and incidence of coronary heart disease and cardiovascular disease in older women. *JAMA Network Open*, 2(3), 1-14. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2019.0419>
- Manfredo, M. J., Driver, B. L., & Tarrant, M. A. (1996). Measuring Leisure Motivation: A Meta-Analysis of the Recreation Experience Preference Scales. *Journal of Leisure Research*, 28(3), 188-213. <https://doi.org/10.1080/00222216.1996.11949770>
- Mirghafoori, S. H. A., Sayyadi Touranlou, H., & Mirfakhreddini, S. H. (2009). The Analysis of Factors Affecting Women's Participation in Sport (Female Students of Yazd University). *Journal of Sport Management*, 1(1), 83-100. https://jsm.ut.ac.ir/article_22135_0ec2e335f4dc3bd0f9fd9db6de0447d0.pdf
- Mohammad Kazemi, R., Ajorloo, F., & Ghadimi, B. (2020). Identifying and Develop a Model of Practical Contextual Factors for the Position of Women's Sports in Improving Development Indicators. *cultural- Social studies of Olympic*, 1(2), 67-82. http://www.olympic-journal.ir/article_119334_5a2f5a5b8602146cf7bd384284159a34.pdf
- Mohammadi, M., Yavarian, R., & Arefi, M. (2011). A Comparison Of Mental Health And Life Expectancy In Employed And Unemployed Women Of West Azerbaijan. *Journal Of Urmia Nursing And Midwifery Faculty*, 9(1), 39-43. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=200116>
- Monazami, M., Alam, S., & Boushehri, N. (2011). The Identification of Effective Factors in the Development of Women's Physical Education and Sport in Islamic Republic of Iran. *Journal of Sport Management*, 3(10), 151-168. https://jsm.ut.ac.ir/article_23799_a50d6d1caf276f6643bdb0878ecfb006.pdf
- Moradi Barzelabad, F., Ghezelsafloo, H., Zarrineh, F., Ghazanfari, M., Amiri, N., & Ghardran, R. (2017, June 27). *The effect of exercise on the mental health of female athletes and non-athletes of female students of Gonbad Kavous University*. National Conference on Management and Humanities Research in Iran, Tehran, Iran. <https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=93429>
- Motameni, A., Hemati, A., & Moradi, H. (2014). Identifying and prioritizing the barriers for women's sports activities. *Sport Management Studies*, 6(24), 111-130. https://mrj.ssric.ac.ir/article_145_d70abbd8e3306b975a175753c9028abc.pdf
- Naderian Jahromi, M., & Hashemi, H. (2009). Deterrents to sports participation of female employees in Isfahan. *Sports Management Studies* 6(2), 137-150.
- Naderian, M., Zolaktaf, V., & Moshkel Gosha, E. (2009). Barriers to women's sports participation and their relationship with motivation. *Motor science and sports*, 7(13), 145-154. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=90225>

- Nasehi, M. M., Moosazadeh, M., Amiresmaeili, M., parsae, M., Zakizadeh, R., & Mirzajani, M. (2012). Prevalence of Five Main Risk Factors of Non-Communicable Diseases in Mazandaran Province: A Population Based Study. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 21(86), 193-202. <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-883-en.html> <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-883-en.pdf>
- Nikpour, S., Rahimiha, F., & Haghani, H. (2006). Comparing the Status of Sport Activities in Women and Men Working at Iran University of Medical Sciences and Health Services. *Razi Journal of Medical Sciences*, 13(52), 205-216. <http://rjms.iums.ac.ir/article-1-631-en.html> <http://rjms.iums.ac.ir/article-1-631-en.pdf>
- Pourranjbar, M., Khodadadi, M., Ghorbanzade, B., & Alamikoshki, M. (2016). The correlation facilitating and inhibiting factors on participation in sports activities of female students in Kerman University of Medical Sciences. *Journal of Health Promotion Management*, 5(3), 60-68. <http://jhpm.ir/article-1-631-en.html> <http://jhpm.ir/article-1-631-en.pdf>
- Romsa, G., & Hoffman, W. (1980). An Application of Nonparticipation Data In Recreation Research: Testing the Opportunity Theory. *Journal of Leisure Research*, 12(4), 321-328. <https://doi.org/10.1080/00222216.1980.11969458>
- Ruzbahani, M., Kamkari, K., & Mirzapoor, A. A. (2014). Assessment of effective factors of barriers to participate in sport for elder women in recreational sport activities in Alborz Province. *Scientific Journal Of Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 1(2), 33-42. https://fmss.journals.pnu.ac.ir/article_896_3cbd1b32bd697e65f76f03399ea9435a.pdf
- Saini, R. (2012). A study on Girls participation in Games and physical Activities: socio-cultural Hindrances. *Golden research thought*, 1(9), 1-4. <http://oldgrt.lbp.world/UploadedData/1073.pdf>
- Searle, M. S., & Jackson, E. L. (1985). Recreation non-participation and barriers to participation: Considerations for the management of recreation delivery systems. *Journal of Park and Recreation Administration*, 3(2). <https://js.sagamorepub.com/jpra/article/view/2016>
- Sedarati, M. (2004). Competitive Anxiety Level of the Female Athletes. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 2(5), 112-127. <https://doi.org/10.22051/jwsp.2004.1231>
- Shamsi Purdehkordi, P., Sangari, M., & Eslami Nasr Abad, M. (2017). *Guide to the application of psychological tests and sports psychology*. Tanin Danesh.
- Tanzer, J. R. (2021). Developing authentic happiness: Growth curve models to assess lifelong happiness. *The Journal of Positive Psychology*, 16(1), 11-19. <https://doi.org/10.1080/17439760.2019.1689419>
- Walseth, K., & Fasting, K. (2003). Islam's View on Physical Activity and Sport: Egyptian Women Interpreting Islam. *International Review for the Sociology of Sport*, 38(1), 45-60. <https://doi.org/10.1177/10126902030381003>